

Masegada, humiliada... tancada

El programa especial que Nou (antiga Canal 9) va emetre la nit del Nou d'Octubre passat tenia una paraula clau, una paraula màgica, una paraula talismà a la qual s'aferraven tots els periodistes i presentadors que apareixien per la nova pantalla de color blau aiguamarina: confiança. "Feu-nos confiança, confieu en nosaltres, sabem que ho hem fet malament, però ara sabem com es fan les coses, podeu confiar que farem una bona televisió, una televisió al servei dels ciutadans...". El color aiguamarina i les músiques d'autors valencians que sonaven de suport a unes imatges amables dels carrers de la ciutat, amb semàfors que passaven del roig al verd que també era aiguamarina, han durat menys d'un mes. El que ha tardat la sala del social del TSJ de València a declarar nul l'ERO aprovat la nit del 21 al 22 d'agost del 2012 pel consell d'administració de Radiotelevisió Valenciana i començat a executar el 18 de desembre del mateix any.

Entre aquestes peticions de comprensió, de confiança i la declaració d'intencions que van fer les primeres veus que van eixir en la ràdio i la televisió el 2 i el 9 d'octubre del 1989 han passat 24 anys i 7 directors generals. Entremig ha quedat una sensació de frustració per la incapacitat dels valencians de dotar-se d'un servei públic de televisió capaç de vertebrar el país i projectar-lo fora dels límits administratius. En el pla més terrenal, les decisions embogides d'uns polítics que han utilitzat l'ens al seu caprici han deixat un cràter presupostari de 1.126 milions d'euros que ha hagut d'assumir la Generalitat. Ara, en confirmar-se la decisió de tancament presa pel govern d'Alberto Fabra com a reacció a la sentència, 1.660 treballadors es quedaran al carrer sense cap opció de reincorporar-se a l'empresa, i el ja molt anèmic sector audiovisual valencià resta ferit de mort.

Una televisió per a una llengua.
La llei de creació de Radiotelevisió Va-

El Consell de la Generalitat tanca Radiotelevisió Valenciana 24 anys després de l'inici de les emissions. Els diferents executius l'han utilitzada a caprici. L'han manyuclada tant que ara és una joguina trencada. Els últims dies d'emissió els treballadors han intentat redreçar-ne la imatge reivindicant el servei públic que mai no va ser.

lenciana, de 1984, va nàixer penjada de la llei d'ús i ensenyament del valencià. Es mirava en l'espill de TV3. Tant, que durant els mesos anteriors a la posada en marxa de les emissions regulars, treballadors de Televisió de Catalunya es van desplaçar fins a Burjassot per ensenyar les rutines de funcionament als equips joves i en formació de Canal 9.

Després d'un procés d'oposicions, la televisió i la ràdio autonòmiques es van posar en marxa amb una plantilla de menys de 400 persones i moltes expectatives. L'edifici de Burjassot, projectat per l'equip Veges Tu i Mediterrània, proveït amb l'última tecnologia del moment, aportava un aire de modernitat i de projecció cap al futur a aquells solars deshabitats de la pista d'Ademús pròxims a la Fira de Mostres, però també als aularis de la Universitat de València i veïns de barris tan degradats com el de les 613 vivendes de Burjassot o el de la Coma de Paterna.

Es comença prohibint paraules...

Només han durat un quart de segle, però la ràdio i la televisió han estat permanentment esquitxades per la polèmica. La primera de totes ja va marcar el camí perquè va quedar clar que el mitjà públic es mouria segons els moviments espasmòdics de l'esperit dels seus directors generals. El cap de setmana del 19 d'agost del 1990, quan el mitjà encara no havia complert un any, Amadeu Fabregat, el primer responsable de l'ens i que va romandre en el càrrec fins a l'arribada del PP al poder el 1995, es va despenjar amb una llista de 543 paraules vetades. Estava prohibit pronunciar *vaixell*, *xarxa*, *revolta*, *així*, *boxa*, *servei* o *butlletí*. S'havia de dir *barco*, *ret*, *subversió*, *boxeig*, *servici* o *bolletí*. Encara que Fabregat i el seu assessor de capçalera, Lluís Fornés, el Sifoner, van anunciar que anirien ampliant la llista, el que va passar de fet és que la prohibició es va anar suavitzant fins a deixar fixades unes quantes paraules tabús, com ara *aquest-aquesta* o *servei* que, efectivament, fins a l'últim dia han estat proscriutes als textos produïts pels periodistes del mitjà públic.

Però Fabregat no només considerava que alguns mots nostres eren massa *catalanistes*. També ho eren, al seu parer, algunes persones, com ara Joan Fuster,

El 'cas Sanz' que tot ho empastifa

La frase "estic en política per a forrar-me", pronunciada per Vicente Sanz Monlleó en conversa telefònica amb Eduardo Zaplana Hernández-Soro, que aspirava a comprar-se un Vectra de 16 vàlvules, podria considerar-se una de les sentències fundacionals de la corrupció política al nostre país. Anys més tard vindrien els diàlegs dels amiguets de l'ànima, les comandes de caviar i els agraïments per regals passadíssims de rosca. Quan aquella conversa va transcendir per l'esclat del *cas Naseiro* de finançament irregular del PP, Sanz era president provincial del partit a València. Va abandonar el càrrec, però un temps després, el seu interlocutor, Eduardo Zaplana, el va repescar per a col·locar-lo de responsable de recursos humans a RTVV. Les diferents direccions que han passat per la casa no només l'han mantingut en el càrrec, sinó que va ascendir a cap de personal i a secretari general. Pels passadissos, per la cafeteria, pels despatxos de Canal 9, Sanz va començar a criar fama d'aconseguidor. Corria la brama que ningú no arribava mai enlloc, que a la televisió no se signava cap contracte, que no es movia un paper, sense que ell donara el seu vist-i-plau. Ell es va encarregar d'engreixar aquesta fama. Baixava a la redacció i fullejava els diaris. Comentava la jugada amb algú. Salutava a tothom amb algun comentari personalitzat per a demostrar que ho controlava tot. Explicava a tort i a dret, i sempre en converses amb molts interlocutors, que el poder que tenia a Canal 9 era proporcional a la informació compromesa de què disposava. Se sentia invencible, intocable, perquè, segons deia amb el seu llenguatge a vegades barroer, tenia agafats pels genitals molts dels dirigents del Partit Popular i del govern de la Generalitat. En aquest context, la llegenda de Sanz augmentava. I és així com ningú a la casa va trobar estrany que es dedicara a elaborar llistes negres de periodistes. Que, al seu desig, molts treballadors passaren a l'ostracisme i que, també perquè a ell li donava la gana, alguns pujaren com l'escuma. A pesar de les denúncies, Vicente Sanz va sobreviure a aquest episodi de les llistes negres i es va fer més fort. Albert Vicent, membre el comitè d'empresa, qualificava en un article de fa tres anys com d'estratègia de l'aranya aquest comportament de Sanz. Vicent escrivia sobre això perquè aquells dies de primavera tres periodistes de Canal 9 van trencar la teranyina de la por i la vergonya i van denunciar Sanz. Per assetjament sexual. Feia anys que el patien. Van demanar ajuda als seus caps superiors a la casa, però ningú va moure un dit per elles. Tampoc el sindicat USO, creat per Sanz per a controlar també el comitè d'empresa, i al qual estaven afiliades les tres dones, els va donar una mà d'ajuda. Fastiguejades de tanta vexació per part del secretari general, i de tanta indiferència per part d'altres directius, van anar al jutjat i al diari *El País*, per aquest ordre. El sumari del cas és esfereïdor. La jutgessa ha imputat Sanz, que sempre ha anat al jutjat acompanyat de la seua dona, la diputada Esther Franco, per tres delictes d'abusos sexuals. Les tres redactores, les víctimes, van resultar afectades per l'ERO. Vicente Sanz, després de mesos de continuar cobrant la nòmina, va ser apartat de les seues funcions. Ara està jubilat i pendent de judici.

Sanz, entrant al jutjat acompanyat per la seua dona, membre de la comissió de polítiques d'igualtat de les Corts.

Xelo Miralles, la primera cara de Canal 9, va ser apartada en arribar Zaplana. Diego Braguinski i Fani Grande, els primers herois de *Babalà*.

Ovidi Montllor o Raimon. El cas de l'Ovidi és especialment sagnant perquè, després d'anys d'ignorar-lo, quan ja estava malalt, el coordinador d'informatius, Juli Esteve, va encarregar a la periodista Remei Blasco l'elaboració d'un reportatge per a *Dossiers*. L'equip va gestionar l'entrevista i quan ja eren a Alcoi, just unes hores abans de l'homenatge que TV3 va emetre en directe, Ovidi va decidir que no deixava entrar les càmeres de Canal 9 al concert. Tampoc no els va concedir l'entrevista. A través del cantant Lluís Miquel, Ovidi els va retreure que durant anys li hagueren fet el buit i només es recordaren d'ell quan ja estava tan delicat.

Aquest tic ha estat molt difícil d'eradicar de les neurones dels directius de la casa. La llista de persones o de temes vedats es faria inacabable. Amb tot, és en l'època de Fabregat on les audiències de la televisió van arribar al zenit en superar el 22 per cent l'any 1992. Són els temps de programes com *El show de Joan Monleón*; l'infantil *Babalà*, amb Fani Grande i Diego Braguinski; o *T'en recordes*, amb Inés Ballester.

...i es continua inventant la teleporqueria. El successor de Fabregat, Juan José Bayona, el primer que va nomenar el govern d'Eduardo Zaplana, va durar poc en el càrrec, però abans d'anar-se'n d'eurodiputat a Brussel·les va tenir temps d'enfonsar l'audiència.

El període més llarg el va ocupar José Vicente Villaseca: des del 1996 fins al 2004. Durant el seu mandat apareix en escena Jesús Sánchez Carrascosa, de Cartagena, com Zaplana, que es

va convertir en director de Canal 9 després d'haver estat cap de gabinet del president. Així es va inaugurar una pràctica que ha esdevingut habitual des de llavors: l'intercanvi entre llocs de responsabilitat en l'executiu i en la televisió. D'aquesta manera, els diferents presidents de la Generalitat s'han assegurat un control ferri i absolut en els continguts emesos per la cadena. Ara Carrascosa és l'amo de les botigues ecològiques SuperSano que té previst expandir en forma de franquícia, però durant anys va governar amb mà de ferro la televisió autonòmica. Quan manava tant era, a més d'íntim amic de Zaplana, l'home de l'ex-directora del diari *Las Provincias*, María Consuelo Reyna i també tenia interessos en productores privades de televisió. En tot cas, en els llibres d'història de la televisió se'l recordarà com l'inventor de la teleporqueria amb la posada en marxa del programa *Tómbola*. Un nou format que consistia en un plató virolat, unes cadires impossibles i periodistes provinents de les revistes del paper *couché* convertits en tertulians. El presentava Ximo Rovira i en un principi el difonien també altres televisions autonòmiques fins que, pels continguts barroers que emetia, totes se'n van anar despenjant.

Aguantamicros. Els treballadors d'informatius recorden amb amargor l'època de Carrascosa. Primer perquè amb l'excusa de la creació d'un segon canal de televisió va contractar a dit una seixantena de periodistes molt joves, la majoria acabats d'eixir del CEU, i altres de provinents de Presidència de la

Generalitat. Aquests redactors estaven assignats a Nou 2, però en realitat van ocupar llocs rellevants en la redacció. El veterà periodista Joan Antoni Blay ho explicava en el llibre col·lectiu *La Televisió (im)possible*: "Carrascosa els col·loca [els nous] en els informatius de Canal 9, en el lloc dels periodistes de plantilla que s'havien negat a agenollar-se davant d'ell. Tots aquests, dues dotzenes de redactors, són distribuïts entre els programes de la nova cadena i la secció d'esports". Aquest no agenollar-se significava, per exemple, negar-se a participar en una cursa diària per a elaborar la millor notícia i guanyar 25.000 pessetes.

Una altra pràctica que va arrelar en l'època Carrascosa la recordava un periodista veterà, afectat per l'ERO, que durant les setmanes de transició entre un govern i un altre va fer d'editor d'informatius, i és la d'enviar un redactor i un càmera a entrevistar un conseller o un alt càrrec de la Generalitat amb la consigna clara: "Vés a Benissanó a buscar Serafín [Castellano] i ell ja sap el que ha de dir". Estava prohibit fer preguntes. Això ho va viure en carn pròpia un altre dels periodistes de la primera època que, després que el conseller de torn amollara la declaració que tenia preparada, va gosar preguntar-li per un tema que era d'actualitat. El polític es va quedar descol·locat i el redactor va ser canviat de secció després que algú telefonara a la direcció de la televisió per demanar explicacions per la insolència del periodista que havia gosat fer una pregunta que no figurava al guió.

Peter i els seus amics. Sánchez Carrascosa va obrir les portes a les productores privades, relacionades amb el Partit Popular. En alguns casos molt flagrants va llevar de la reixeta programes que feien treballadors de la casa per –canviant-los el nom– donar-los a fer a empreses externes.

Amb Zaplana es va iniciar una exacerbació del culte a la personalitat del president, amb aquella ordre donada perquè els càmeres només mostraren imatges del seu perfil bo. Amb Francisco Camps això arriba a límits insospitats. Camps guanya les eleccions el 2003 i un any més tard nomena director general d'RTVV el seu cap de premsa, Pedro García. A palau tot el món el coneixia amb el nom de Pedrito, encara que els seus amics de la trama Gürtel, que li van regalar un viatge a Marràqueix per celebrar el seu quarantè aniversari, li deien Peter.

Quan va arribar a la setena planta de Burjassot, l'audiència estava en un vint per cent, i quan en va baixar per última vegada, tot just fregava el deu. En canvi, durant el seu mandat el deute va passar de 700 milions a 1.100. Ningú no recorda García per haver posat en marxa la sèrie costumista *L'alqueria blanca* o el programa d'humor *Autoindefinitos*. La seua imatge està lligada als caps de la trama Gürtel de presumpte finançament irregular del PP. L'última imatge pública que es té d'ell és del mes de maig passat, quan va anar a l'Audiència Nacional de Madrid per a declarar com a imputat en el cas que va rapinyar diners del pressupost de la cobertura televisiva de la visita del papa a València el 2006. García estava imputat per suborn, blanqueig de capitals, prevaricació i malversació de cabals públics. Alguns d'aquests delictes també li'ls van imputar al president de la Generalitat Francisco Camps, però els espectadors de Canal 9 amb prou feines ho van saber perquè, tan bon punt va esclatar l'escàndol dels vestits que posaria fi a la presidència de Camps, els responsables d'informatius, sempre en línia directa amb Presidència, van recórrer a l'enginyer per a no contar-ho. I quan ho feien, no deien mai les coses pel seu nom. Per exemple, mai no es va traduir la paraula castellana *cohecho* per *suborn*. En aquest sentit, la presentadora conversa, Maribel Vilaplana, tenia raó

PRATS I CAMPS

Amàlia Garrigós va promocionar la música en valencià des dels seus programes a Ràdio 9. Pedro García, increpat per ex-treballadors d'RTVV, a l'eixida de l'Audiència el mes de maig passat.

EFE

quan durant una de les emissions autogestionades de la setmana passada, es va desfermar la llengua i va dir per antena “ara sí que podem parlar”. Vilaplana ha sigut presentadora d'informatius i tertúlies en l'època en què la informació que ha eixit de Burjassot era més tendenciosa.

El cas més flagrant d'això és la manera com Canal 9 va col·laborar en l'estratègia del silenci per a tancar les responsabilitats en l'accident del metro de València del 3 de juliol del 2006. Només anys més tard alguns dels responsables d'aquells informatius han dit que sí, que van rebre ordres estrictes de callar, però, com els polítics, tampoc no han assumit cap responsabilitat.

Pel que sembla, Pedro García es dedicava als negocis i qui donava les ordres de tractar amb guant de seda el president

Camps era qui primer va ser cap d'informatius i després directora de Canal 9, Lola Johnson. Seua és alguna entrevista a Camps que era el més paregut a una sessió de massatge. Johnson va fer el camí invers de Peter i va eixir de la televisió per ser nomenada el 2009 consellera de Turisme, Cultura i Esports de la Generalitat.

José López Jaraba, el liquidador.

L'agost d'aquell mateix any, José López Jaraba, periodista del diari *ABC* desembarcat a Burjassot per fer-se càrrec de 9.24, es va convertir en director general després de la fugida de García. El seu mandat serà recordat com el del principi de la fi. Poc després d'assumir el càrrec, va declarar a *ABC* que a Canal 9 sobraven més de mil treballadors i que no hi havia altra solució que fer un ERO. En aquell moment n'eren més de 1.600. Per a justificar-lo, el 2010 va adjudicar quatre contractes a dues consultores que havien de dissenyar un pla de viabilitat. Un d'ells és el controvertit informe Price Waterhouse, que va costar 180.000 euros, i que Jaraba es va negar obsessivament a facilitar fins i tot als membres del consell d'administració de l'oposició i als grups parlamentaris. A pesar de les propostes alternatives presentades pel comitè d'empresa, l'ERO es va executar. I ha sigut la tomba d'RTVV.

Esperança Camps